אוהב ישראל — חיי שרה

ואברהם זקן וגו' וה' ברך וגו'. הנה כתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. א"ת בהבראם אלא באברהם. הנה כשעלה ברצון האחדות הפשוט להאציל ולברוא את כל העולמות. לא היה ח"ו מוכרח לזה לברוא העולמות חלילה וחלילה מלהעלות על מחשבתנו זאת וכיוצא. כי כבר הוא אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא. רק מגודל התענוגים והשעשועים שעלו לפניו ית"ש כביכול ממעשי הצדיקים העתידין להיות בעולם אשר על ידם יתגדל ויתפרסם אלהותו וקדושת שמו הנכבד הגדול והנורא לכל באי העולם. ויכירו וידעו כולם כאחד כי הוא לבדו הבורא את הכל ומחיה את כולם ואין בלתו. ומבלעדי שפעו וחיותו וטובו וחסדו השופע בכל עת ורגע ע"כ העולמות ואשר בהם. אז כאפס ואין נחשבו. ויתוודע לכל חסדו הגדול וטובו ונפלאותיו ונוראותיו. ומגודל התענוג והשעשועים שראה הש"י והסתכל והבין במעשי הצדיקים שעתידין לבוא לעולם. אז עלה ברצונו האחדות הפשוט האמיתי הקדום. להאציל ולברוא את העולמות. והנה כתיב עולם חסד יבנה. היינו כשהסתכל והבין כביכול הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא שיהי' א"א בעולם שכל ימי חייו יעשה טוב וחסד לכל באי העולם. ויפרסם ויודיע לכל העולם את חסדי השי"ת וגדולתו ורוממותו. וכגודל התענוג והשעשועים שעלה לפניו י"ת. אז כביכול ברצונו הקדום מהחסד לאברהם האציל עולם החסד. ובחי' זו נקרא חסדא דעתיקא קדישא. כי עתי"ק הוא מלשון ויעתק משם. היינו ע"י השעשועים שעלו לפניו ית"ש כביכול מהחסד הגדול שיעשה אברהם בעולם. כביכול העתיק מאורו הגדול שהוא א"ס וא"ת. והניח מקום ברכה להאציל עולם החסד ולהתפשט בכל ז' יומין עילאין קדישין. ז' ימי בראשית. וזהו ואברהם זקן היינו חסדא דעתיקא כביכול שהוא נק' אברה"ם זק"ן. בא בימים. בז' יומין עילאין קדישין. ז' ימי בראשית. (הגם שכל מדה מהז' מדות הק' נאצלו ג"כ ממעשי הצדיקים שיהיו לעתיד בעולם. כמו מדת הפחד והגבורה נאצלה משעשועי מעשי יצחק אע"ה. ומדת האמת והרחמים נאצלה משעשועי מעשי יעקב אע"ה. כמבואר בסה"ק. עכ"ז לאשר עולם חסד יבנה מתפשט מדת החסד בכל ז' יומין עילאין קדישין להתנהג הכל בחסד. בפרט בחסדי עתיקא קדישא כביכול סתימא דכולא) וה'. הוא וב"ד. ברך את אברהם היינו עם מדת החסד. בכל. בכ"ל עולה נ"ב כמספר שם הק' ב"ן. שהוא בעולם העשיה. ר"ל שברך עם החסד הגדול את נשמות ישראל שהם בעולם העשיה להעלות מעשיהם הטובים לפניו י"ת וי"ת. בסוד מ"נ ולהמשיך ולהשפיע לכל העולמות ולהכנ"י לעילא ותתא כל חדו וכל טיבו וכל נהורין עילאין ובוצינין קדישין. ולהשפיע כל מיני ברכות וטובות וכל מיני חסדים ורחמים לכל זרע ישראל בכלל ובפרט. כיר"א: והמשכיל יבין כל זה:

ויצחק בא מבוא באר לחי ראי וגו'. עד סוף הענין. י"ל דרך רמז. והוא דהנה כל העובדות של הצדיקים אינו רק שיבוא מזה תענוג להבורא כל העולמים בהוב"ש שישמח בעולמו. ויהא לו תענוג גדול ושעשועים מכל הנבראים. ועי"ז רצון הצדיק הוא ותשוקתו תמיד שיהא לכל זרע ישראל שפע ברכות וכל טוב. ולא יהא להכנ"י הן בכלל הן בפרט שום איזה צער. וחסרון איזה דבר טוב ח"ו. מכמה טעמים. א'. מחמת שהוא מ"ע לאהוב את כאו"א מישראל. ועוד שאהבת ישראל נקשרת עם אהבת השי"ת. ושניהם הם אחד. כי מי שאוהב את הש"י אוהב ג"כ את ישראל עמו. כמ"ש בתוה"ק ואהבת לרעך כמוך. ואהבת את ה' אלהיך. ואנשי כנה"ג סמכו את שני האהבות הנ"ל ברוח קדשם. הבוחר בעמו ישראל באהבה. באהב"ה גימ' אח"ד. ותיכף אחריו שמע ישראל כו' אחד. שהוא אחדות ואהבת השי"ת. והצדיק מייחד ומקשר השני אהבות הנ"ל. זו לזו. מפני שכל מגמתו וחפצו ורצונו אינו אלא לשמח הבורא בהוב"ש ולעשות נ"ר ליוצרו. והצדיק יודע שכביכול בכל צרתם לו צר. ועי"ז שממשיך שפע כל טוב לכל זרע ישראל ופותח עולם השמחה והחדוה. בא מזה תענוג גדול להש"י שהוא שש ושמח עם עולמו ועם כל ברואיו. ובזה נעשה ייחוד אהבת השי"ת עם אהבת ישראל. וז"ש בזוה"ק שאותיות אח' מן אח"ד. מצטרפות עם ש"מ מן שמ"ע ונעשה הצירוף אשמ"ח. וזה בא מחמת שהצדיק מייחד ומקשר שני האהבות ע"י שפותח עולם השמחה והחדוה ומביא תענוג גדול להשי"ת נמצא שהצדיק הוא מקושר תמיד בעולם השמחה מפני שרצונו בכל עת להשפיע כל טוב לכל זרע ישראל: והנה ידוע דבא"ר נקרא הכנ"י שהם כמעיין הנובע. היינו שע"י נשמות ישראל נמשך שפע רב ומימי החסדים לכל העולמות. והם הצינורות של כל ההשפעות. ועד"ז נאמר תהום אל תהום קורא לקול צנוריך. ר"ל שע"י ישראל יתמשך מתהום התחתון להעליון והנה לח"י רא"י נק' החיות הבא מהשגחת השי"ת כי בכ"מ שהשי"ת משגיח ורואה כביכול שם הברכה מצויה והוא החיות שלו. וידוע ג"כ מאחז"ל מתחלה עלה במחשבה לברוא העולם במה"ד. וראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר. ולכאורה אינו מובן. דהיאך שייך אצל השי"ת שום שינוי רצון ח"ו. הלא כתיב אני ה' לא שניתי. אך שורש הדבר הוא כך. דקודם בריאת העולם היו כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים. כלולים וכמוסים בעצמותו י"ת

וקשורים בו כשלהבת הקשורה בגחלת. והנה מיד כשעלה ברצונו הפשוט להוציא כל הדברים הנעלמים בכוחו וכמוסים בהיכל הקודש פנימה. ויבואו להתגלות ובאמת הוא ירידה להם. וזהו הצמצום בעצמו לירד ממקום גבוה למטה. אך במה שהש"י מסתכל ומשגיח בכל דבר בראיה זו ממשיך להם קו החיות. כי במקום השגחתו שם הוא חיותו של הדבר ההוא. ועי"ז נתקיים הבריאה מכח החיות שבא לכל הנבראים מהשגחתו י"ת. וזהו ראה שאין העולם מתקיים. ר"ל שע"י הצמצום והדין של הבריאה לא הי' קיום לעולם. אך במה שראה ושם עין השגחתו ע"כ דבר מזה הי' קיומו. וזהו שיתף עמו מדה"ר. והנה ע"י שהצדיק הוא סרסור ושושבין המקרב הבאר הוא הכנ"י אל חיות הקודש הבא מהשגחת הבורא ית"ש ומקשר אותם ונעשה ייחוד גמור. מזה בא השמחה לעולם מחמת שהוא פותח מקור השמחה והחדוה לכל העולמות שמשפיע להם כל שפע הטוב ולהכנ"י ומביא תענוג גדול ושעשועים להבורא ית"ש. וזה שאמר הכתוב ויצחק בא ר"ל השמחה והחדוה בא. מבא באר. ממה שהצדיק מביא ומקרב הבאר שהוא כנ"י לחי ראי. להמקור החיות הבא מהשגחת הבורא ית' וראייתו. והנה יצחק הסתכל והבין במדריגה זו. ר"ל שיכול הצדיק להביא שמחה וחדוה לכל העולמות ע"י קישור וקירוב הכנ"י להשגחה העליונה. אבל והוא יושב בארץ הנגב ע"ד ארץ הנגב נתתני שהוא מנוגב מכל טוב. כך הי' יצחק בעיני עצמו שהוא עדיין בחי' זו. ובאמת צריך הצדיק לקרב ולייחד בחי' תחתונה לעליונה. והיא גולת תחתית לגולת עליות:

או י"ל. והוא, לשון נסתר. ר"ל הקב"ה שיושב בסתר ונעלם מעין כל יושב בארץ הנגב. היינו ע"י שהצדיק מקרב הכנ"י להשגחה עליונה מתנהג השי"ת במדת החסד דרועא ימינא ונגב הוא דרום ע"ד הרוצה להחכים ידרים שחסד הוא ענף החכמה וע"י השמחה והחדוה שמעורר הצדיק במה שמייחד ומקשר הכנ"י לצדיק חי עלמין משפיע הש"י בחסדו הגדול כל מיני טובות ישועות ונחמות לכל זרע ישראל:

או י"ל. והוא, בחי' עתיקא קדישא כמבואר כמה פעמים. יושב בארץ הנגב לשון יובש הדין החזק. ע"ד ועתיק יומין יתיב שאמרו בזוה"ק לכפייא שביבין דנורא. היינו להמתיק כל הדינים. ולהשפיע כל מיני חסדים טובים ע"כ זרע ישראל כיר"א והבן:

ויצא יצחק לשוח בשדה וגו'. י"ל דזה ידוע שמדתו של יצחק הוא מדת הפחד והגבורה. וערב הוא ג"כ מדת הדינין ויצחק הצדיק רצה לתקן בחינתו ולסלק ולפנות הדינים הקשים מעל ישראל בניו. וזהו ויצא יצחק לשוח בשדה. ע"ד יצחק קראו שדה וכשהסתכל בחורבן הבית ציון שדה תחרש. התפלל על דבר זה וזהו לשוח בשדה להתפלל בחקל תפוחין קדישין. ולפנות הערב ר"ל לסלק כל הדינים מעל הכנ"י לעילא ותתא ובפרט בעת שהם מפוזר ומפורד בין העמים. וירא והנה גמלים באים. ר"ל ראה הגמול הטוב שיצמח מזה לזרע ישראל לע"ל עבור גודל ורבות הצרות והיסורין שקבלו ע"ע וסבלו בעת הגלות ואעפ"כ היו עובדים את הש"י ושומרים התורה והמצות וכשראה זה הגמול הטוב אז נח דעתיה בזה והסכים על הדבר. ותשא רבקה היא השכינה את עיניה ותרא את יצחק. ר"ל כשראתה ג"כ את הצרות והיסורין שיעברו על ישראל בעת הגלות ונכמרו רחמי' מאוד והמו מעי' על בני'. ותפול מעל הגמל ר"ל שנפלה מעל הגמול הטוב שיצמח לזרע ישראל מזה לע"ל ולא נתקררה דעתה בזאת. ולזה לא רצתה להסכים ע"ז היינו שיהיה להם צרות ויסורין כ"כ אין לשער. הגם שאח"כ יוכפל שכרן טובתם והצלחתם בלי שיעור וגבול. ע"ד לא הן ולא שכרן. ותאמר אל העבד מי האיש הלזה כו' שיצחק מורה על מדתו מדת הדין וזהו לקראתינו היינו שהוא התנגדות לנו שהיא לא רצתה להסכים בדבר זה. ויאמר הוא אדוני זה מדת יצחק שהוא מדת גבורה. ותקח הצעיף ותתכס היינו כשהשכינה רוא' כביכול שהכנ"י הם בצר' וגלות אז היא מתלבשת ג"כ בכמה לבושין ומשתתפת עמהם בצרתם ואי"ה בעת וזמן הגאולה אז יגלה כבוד ה' ותפשוט עצמה מהלבושין ויתגלה מלכותו עלינו. כמש"כ והיו עיניך רואות את מוריך. עוד הצעיף גימ' רנה היינו שהועילה הצדקת רבקה אמנו ע"ה בתפלתה שע"י הרנה וזמרה של פסוקי דזמרה בכוונה שלימה ביראה ואהבה יוכלו להתכסות מהדינין וגם לבטלם מעליהם ולהגן בעדם. גם זמירות הוא לשון זמיר עריצים. היינו שע"י הזמירות באימה ויראה ואהבה באמת ותמים יוכל לזמר ולהכרית כל המסטינים והמקטריגים ולבטל כל הדינים מעליהם וכל היסורין ולהמתיקם בשורשם. ובזה יושפע להם כל טוב כיר"א והבן.

או י"ל וישא עיניו וירא והנה גמלים באים. דהנה אמרינן בגמ' הרואה גמל בחלום מיתה נגזרה עליו וניצל ממנה והענין הוא דאותיות גמל מספרו חכמה אך כשהחכמה בא בצירוף גמל אז היא מורה על מיתה ח"ו וזהו וירא והנה גמלים באים דהיינו כשיצחק יצא לשדה חקל תפוחין קדישין לפנות ולבער את ערב ואז ראה צירוף גמל עם השכינה והוא יצא לפנות ולבער הקליפות והדינים שמהם בא מיתה ח"ו ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק שראתה את יצחק שהוא יוצא לבער הדינים ותפול מעל הגמל ר"ל שנפלה מן צירוף גמל ונעשה חכמה מצירוף גמל. והבן: